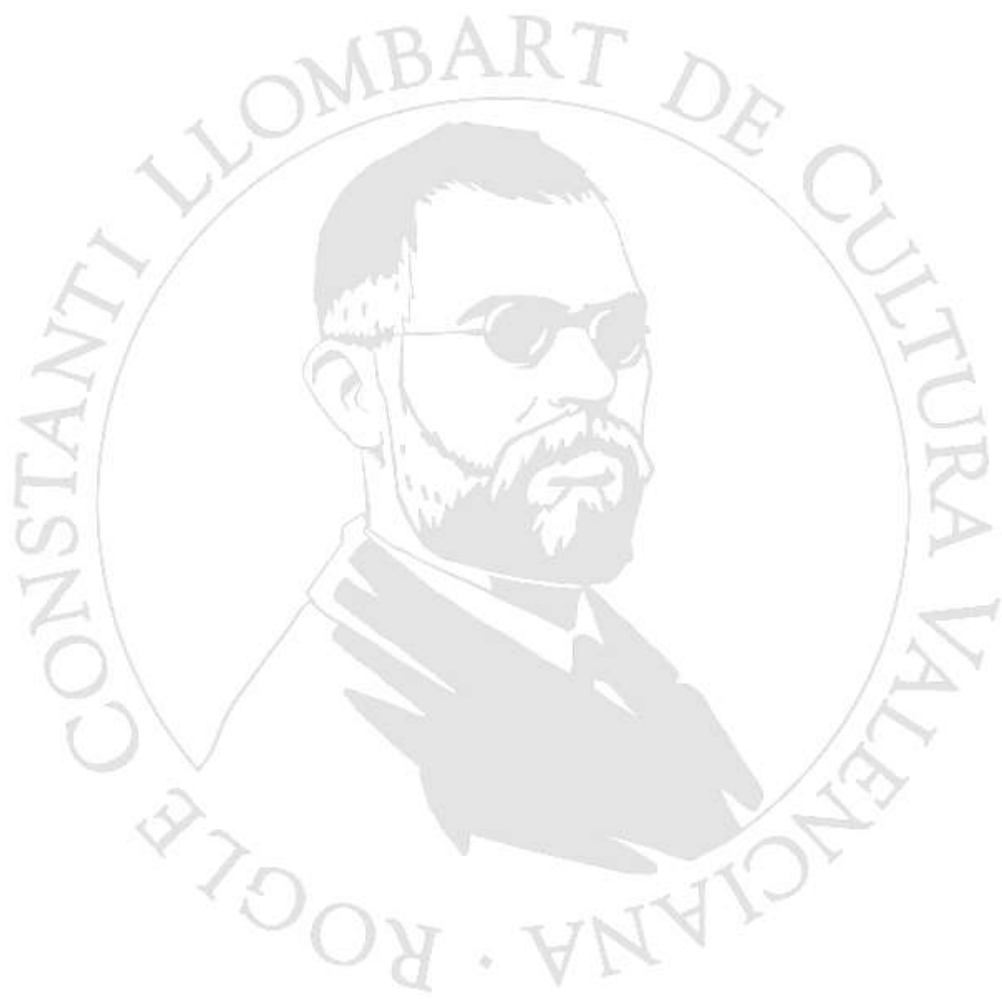

Patrimoni valencià i patrimoni de l'humanitat

Juli Moreno i Moreno

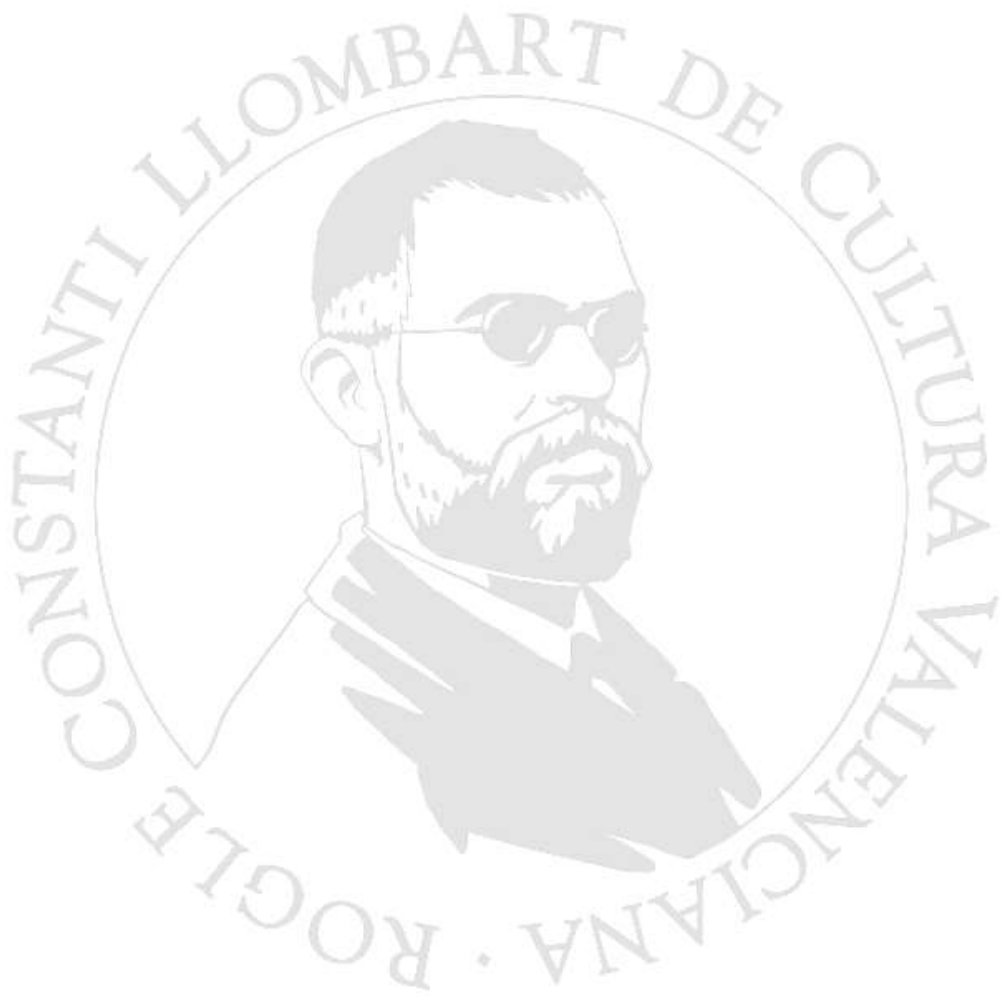

Patrimoni valencià i patrimoni de l'humanitat

per
Juli Moreno i Moreno

Patrimoni valencià i patrimoni de l'humanitat

© Del text: Juli Moreno i Moreno

© De la publicació: Rogle Constanti Llobart de Cultura Valenciana
Montroy (La Vall dels Alcalans), 24 d'agost de 2013

Patrimoni valencià i patrimoni de l'humanitat

Index

I. El patrimoni

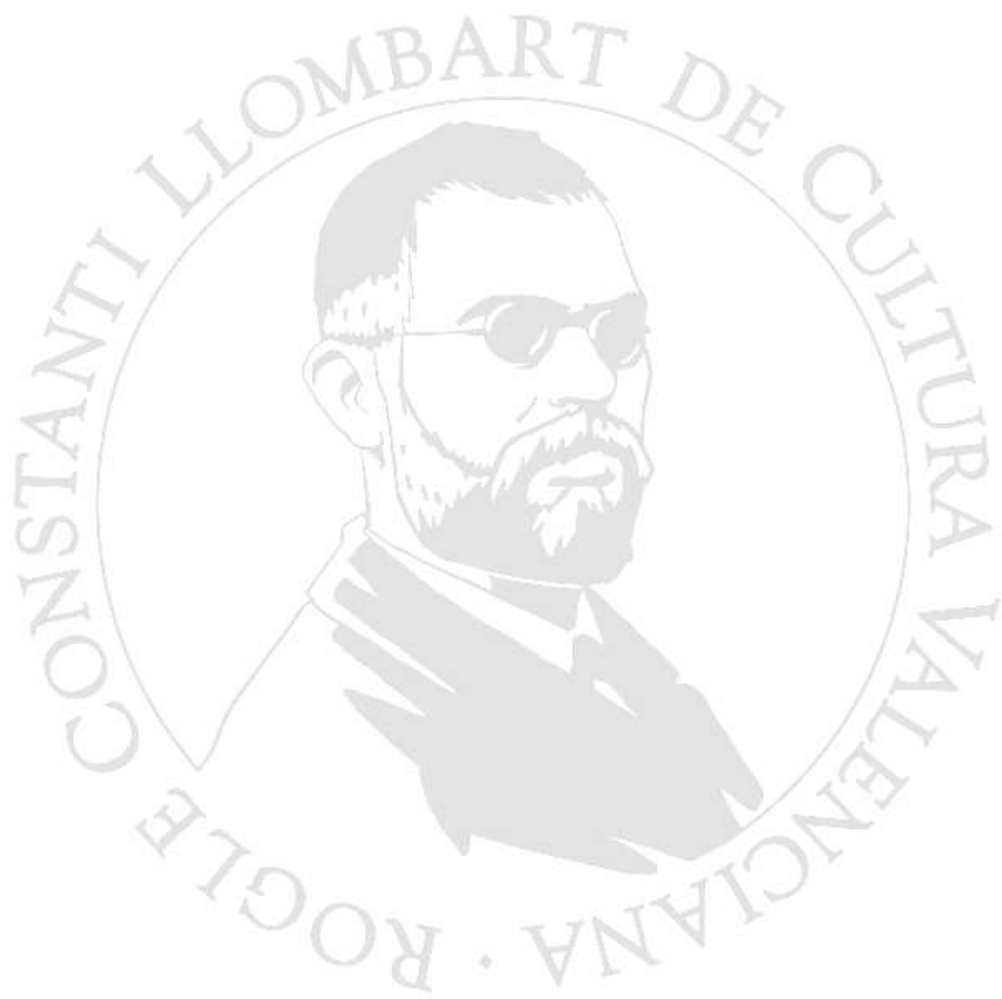
1. El marc legal. Nivells estatal i autonòmic
2. La Llei de Patrimoni Cultural Valencià, el marc més proper
3. Bens Immobles de Rellevància Local (BIRL)
4. Bens d'Interès Cultural (BIC)

II. El Patrimoni Mundial i la UNESCO

1. Oríge
2. Cronologia
3. La missió de la UNESCO en relació al Patrimoni Mundial
4. La Convenció, el Comitè i la Llista (les Llistes)
 - a. La Convenció del Patrimoni Mundial, Cultural i Natural (1972)
 - b. El Comitè del Patrimoni Mundial
 - c. La Llista del Patrimoni Mundial
 - d. Patrimoni Mundial Immaterial i Patrimoni en Perill
 - e. El procés de nominació i d'inscripció

III. Els bens i llocs valencians Patrimoni Mundial de l'Humanitat:

1. La Lonja de la Seda de la ciutat de València. Be cultural. 1996
2. Localitzacions d'Art Rupestre. Be cultural. 1998
3. El Palmeral de l'Elig. Be cultural. 2000
4. La Festa o Misteri d'Elig. Be immaterial. 2001
5. El Tribunal de Les Aigües de la Vega de València. Be immaterial. 2009
6. La Festa de la Mare de Deu de la Salut d'Algemesi. Be immaterial. 2011

I. El patrimoni

Patrimoni, en general, es el conjunt de bens que s'hereten dels ascendents, que passen d'una generacio a una atra. Son els bens privatus d'algu. Valors culturals, manifestacions artistiques, llingüistiques, etc.

No es preten profundisar en definicions i concepcions que allargarien notablement estos apunts, els quals nomes pretenen ser una guia rapida per a coneixer quán un be, un lloc, un element..., es considerat patrimonial i, mes concretament, per a introduir-nos en el coneiximent dels patrimonis valencians que han segut catalogats com a bens culturals, naturals o immaterials Patrimonis de l'Humanitat.

El proces per a que un be obtinga este reconeiximent per part de la UNESCO implica l'elaboracio d'un dossier documentat que aporte arguments per a la seua proposta, la qual ha de basar-se fonamentalment en la singularitat d'aquell be i en la necessitat de la seua salvaguarda per a les generacions venideres. Per tant es imprescindible començar per definir *patrimoni* i sobre tot tindre en conte la lleislacio pertinent de cada país; en el nostre cas particular tant la lleislació valenciana com la de l'Estat, per la qual cosa es revisaran previament els diferents nivells de reconeiximent, les diferents definicions i classificacions llegal de patrimoni.

1. El marc llegal. Nivells estatal i autonomic

En lo que afecta al patrimoni valencià son dos lleislacions les que s'han de considerar a l'hora de catalogar qualsevol be com a patrimonial i garantir, d'alguna manera, el seu valor i proteccio. Estos codics lleislatus son l'autonomic i l'estatal. L'Estatut d'Autonomia atribueix en els arts. 12 i 49 la competencia sobre el patrimoni valencià a la Generalitat; mentres que l'article 46 de la Constitucio dispon que els poders publics garantisaran la conservacio i promouran l'enriquiment del patrimoni historic, cultural i artistic dels pobles d'Espanya i dels bens que l'integren, qualsevol que siga el regim juridic i la seua titularitat.

La redaccio exacta d'estos articuls es la següent:

Estatut d'Autonomia:

Articul 12.

La Generalitat velarà per la proteccio i defensa de l'identitat, pels valors i interessos del Poble Valencià i pel respecte a la diversitat cultural de la Comunitat Valenciana i el seu patrimoni historic. La Generalitat procurarà de la mateixa manera per la proteccio i defensa de la creativitat artistica, cientifica i tecnica, en la forma que determine la Llei competent.

Articul 49.

1. La Generalitat te competencia exclusiva sobre les següents materies:

5ª Patrimoni historic, artistic, monumental, arquitectonic, arqueologic i cientific, sense perjuí de lo que dispon el numero 28 de l'apartat 1 de l'article 149 de la Constitucio Espanyola.

6ª Archius, biblioteques, museus, hemeroteques i demes centres de deposit que no siguen de titularitat estatal. Conservatoris de musica i dansa, centres dramatics i servicis de Belles Arts d'interes per a la Comunitat Valenciana.

Constitucio:

Articul 46

Els poders publics garantisaran la conservacio i promouran l'enriquiment del patrimoni historic, cultural i artistic dels pobles d'Espanya i dels bens que l'integren, siga quin siga el regim juridic i la titularitat. La llei penal sancionara els atentats contra este patrimoni.

Els marcs especifics s'arreguen en dos lleis:

- La llei estatal: Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Historic Espanyol. Desenvolupada pels decrets: Real Decret 111/1986, de 10 de gener, i Real Decret 64/1994, de 21 de gener.
- La Llei 4/1998, de 11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià (LPCV) (modificada per la Llei 7/2004, de 19 d'octubre i per la Llei 5/2007, de 9 de febrer), que estableix com a patrimoni el que està conformat per bens mobles i immobles de valor historic, artistic, arquitectonic, arqueologic, paleontologic, etnologic, documental, bibliografic, científic, tecnic, o de qualsevol altra naturalesa cultural, existents en el territori valencià o que, trobant-se fora d'ell, siguen especialment representatius de l'història i de la cultura valencianes.

2. La Llei de Patrimoni Cultural Valencià, el marc mes proxim

La llei anteriorment mencionada s'estructura en un Preambul, set Tituls, 104 articles i unes disposicions finals; es precisament en el Preambul a on queda resumit el contingut de la mateixa llei, estructurant-se este en onze punts:

- I. Estableix el basament juridic, el marc legal i les competencies de la Generalitat, aixina com que s'enten per patrimoni.
- II. Arregua els objectius de la llei: Fomentar l'apreci; promoure entre els particulars l'interés per la conservacio; incorporar els bens del patrimoni cultural a usos actius, adequats a la seua naturalesa. Ademes de tindre en conte la conservacio, la difusio, el foment i l'increment del patrimoni.
- III. Justifica l'adopcio del terme "Cultural", que no circumscriu nomes a lo historic o artistic, establint-se tres categories (Art.2): 1. Bens d'Interés Cultural Valencià; 2. Bens inventariats no declarats d'interés cultural i 3. Bens no inventariats del patrimoni cultural.
- IV. Fa referencia al Titul II. Concreta l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, i el sistema de classificacio i proteccio. L'orgue competencial es la Conselleria de Cultura, Educacio i Ciencia.
- V. Tracta fonamentalment dels Bens d'Interés Cultural (BIC) i la seua regulacio.
- VI. Fa referencia als demés bens de l'Inventari General: els Bens de Rellevancia Local (bens immobles inclosos en esta classificacio en els Catalects de Bens i Espais Protegits regulats per la legislacio urbanistica).
- VII. Fa referencia al Titul III. El dedica al patrimoni arquitectonic i paleontologic, per la seua especificitat i el regim d'autorisacions que requerixen.
- VIII. Tracta dels regims dels museus i de les colleccions museografiques permanents. Preveu l'integracio en el Sistema Valencià de Museus, estableix els mecanismes legals per a l'inclusio de fondos i colleccions en dit Sistema, i prohibix la disgregacio de fondos i colleccions.

- IX. Fa referència al Títol V, i, concretament, al patrimoni documental, bibliogràfic, audiovisual i informàtic i al règim general dels arxius i biblioteques. Ordena la formació del Cens del Patrimoni Documental Valencià i del Catalec del Patrimoni Bibliogràfic i Audiovisual Valencià. Crea el Sistema Archivístic Valencià.
- X. Fa referència al Títol VI. Conté les mesures per al foment del patrimoni cultural, i també les dedicades a compensar als titulars de bens patrimonials de carregues i limitacions en els seus drets que la Llei imposa.
- XI. Tracta de l'últim Títol, en concret de les infraccions i sancions, atenent a l'importància del mal fet, consagrant-se el principi de la necessitat de la reparació del dany causat.

3. Bens Immobles de Rellevància Local (BIRL)

La Llei del Patrimoni Cultural introdueix la figura dels Bens Immobles de Rellevància Local (BIRL), que fa referència als bens immobles que, no reunint els valors als quals es refereix l'article primer de la llei per a ser definits com a BIC (Be d'Interès Cultural), sí que tenen una significació pròpia com a bens de caràcter històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, paleontològic o etnològic. Gogen de la consideració de Bens Immobles de Rellevància Local les següents categories d'elements arquitectònics:

- Els Nucleus Històrics Tradicionals que així mateix siguin denominats conforme a la legislació urbanística.
- Els "pous o caves de neu" o neveres.
- Els fumerals de caràcter industrial construïts en atobo en anterioritat a 1940.
- Els antics molins de vent.
- Les barraques tradicionals de la comarca de l'Horta de València.
- Les llongues i sales comunals anteriors al segle XIX.
- L'arquitectura religiosa anterior a l'any 1940, incloent els Calvaris Tradicionals que estiguen concebuts autònomament com a tals.
- Els panells ceràmics exteriors anteriors a l'any 1940.

La consideració automàtica de Be Immobile de Rellevància Local de la que, a partir de l'última modificació lleial, frueixen, conforme a la seua naturalesa, aquells immobles pertanyents als citats grups temàtics, en res prejutja o limita l'aspiració de tota classe d'immobles a un reconeixement com a Be de Rellevància Local sempre que la seua rellevància patrimonial els faça acreedors d'esta condició i es complementen les corresponents passes jurídic-administratives.

Com a exemple, cap apuntar la preocupació que la Llei manifesta sobre determinada classe de patrimoni, orientant en termes imperatius l'instrumentació de la seua tutela, quan expressament senyala que deura prestar-se especial atenció, per mig de la seua qualificació com a BIRL, a les mostres més representatives i valioses de:

- Arquitectura popular.
- Patrimoni arquitectònic industrial.
- Jaciments arqueològics i paleontològics d'especial valor, en la denominació d'Espais de Protecció Arqueològica o Paleontològica.

Els Bens Immobles de Rellevància Local s'inscriuran en la Secció segona de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, atenent a les següents categories:

- Monument d'Interes Local.
- Nucleu Historic Tradicional.
- Jardi Historic d'Interes Local.
- Espai Etnologic d'Interes local
- Lloc Historic d'Interes Local.
- Espai de Proteccio Arqueologica.
- Espai de Proteccio Paleontologica.

Per mig d'esta figura la Llei ha posat en mans dels ajuntaments una ferramenta efectiva en la qual, en el desenroll de l'autonomia municipal consagrada constitucionalment i per mig de la modificacio dels seus respectius "Catalec de Bens i Espais Protegits", participar activament en l'inclusio de determinats bens en l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, beneficiant-se, d'esta manera, del regim de proteccio i foment que la Llei estableix per ad esta classe de bens.

La Llei del Patrimoni Cultural Valencià partix de la previsio de que qualsevol ajuntament conte, conforme a la llegislacio urbanistica, en el seu corresponent Catalec de Bens i Espais Protegits. En este sentit se manifesta, en la Disposicio Transitoria Tercera, a l'exigir que tots els ajuntaments, en el determini d'un any des de l'entrada en vigor de la Llei, l'elaboren i l'aproven provisionalment. Per una atra banda, la Llei presumix l'existencia de Bens de Rellevancia Local en tots els termens municipals, exigint la justificacio motivada de la seua ausencia en els propis Catalecs o en la planificacio urbanistica.

L'article 47 de la LPCV dispon que es competencia dels ajuntaments propondre justificadament, per mig del seu Catalec de Bens i Espais Protegits, la seleccio dels immobles del seu terme municipal que aspiren al reconeiximent de Be de Rellevancia Local.

4. Bens d'Interes Cultural (BIC)

De nou la Llei de Patrimoni Cultural Valencià regula esta figura. En l'article 2, en parlar de la classe de bens que, a tenor de la llei, integren el Patrimoni Cultural Valencià, distinxen entre:

- a) Bens d'Interes Cultural Valencià: son aquells que, per les seues singulars caracteristiques i rellevancia per al patrimoni cultural, son objecte de les especials mides de proteccio, divulgacio i foment que es deriven de la seua declaracio com a tals.
- b) Bens inventariats no declarats d'interes cultural: son aquells que per tindre algun dels valors mencionats en l'article primer en grau particularment significatiu (es relaciona en lo que s'enten en la Llei per patrimoni cultural valencià –especificat en el primer punt d'este treball-), encara que sense la rellevancia reconeguda als Bens d'Interes Cultural, formen part de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià i gogen del regim de proteccio i foment que de la dita inclusio se'n deriva.

La mateixa llei definix en el Capitul III quins bens concrets son/han de ser considerats Bens d'Interes Cultural Valencià (articles 26 a 30) els quals classifica en l'article 26, indicant ademes com seran agrupats i com es fara la dita declaracio. Aixina es parla de Bens immobles, Bens mobles, Bens documentals i Bens immaterials.

A) Bens immobles. Seran adscrits atenent ad alguna de les següents categories:

- a) *Monument*. Es la realisacio arquitectonica o d'ingenieria i l'obra d'escultura colosal.
- b) *Conjunt Historic*. Es l'agrupacio de bens immobles, continua o dispersa, clarament delimitable i en entitat cultural propia i independent del valor dels elements singulars que l'integren.
- c) *Jardi Historic*. Es l'espai delimitat producte de l'ordenacio per l'home d'elements naturals, complementat o no en estructures de fabrica, i estimat per raons historiques o pels seus valors estetics, sensorials o botanics.
- d) *Espai Etnologic*. Es la Construccio o instalacio, o conjunt d'estes, vinculades a formes de vida i activitats tradicionals, que per la seua especial significacio siga representativa de la cultura valenciana.
- e) *Lloc Historic*. Es el lloc vinculat a acontenyiments del passat, tradicions populars o creacions culturals de valor historic, etnologic o antropologic.
- f) *Zona Arqueologica*. Es el parage a on existixen bens l'estudi dels quals exigix l'aplicacio preferent de metodos arqueologics, hagen segut o no extrets, i tant si es troben en la superficie com en el subsol o baix de les aigües.
- g) *Zona Paleontologica*. Es el lloc a on existix un conjunt de fòssils d'interes científic o didactic rellevant.
- h) *Parc Cultural*. Es l'espai que conté elements significatius del patrimoni cultural integrats en un mig físic rellevant pels seus valors paisagistics i ecologics.

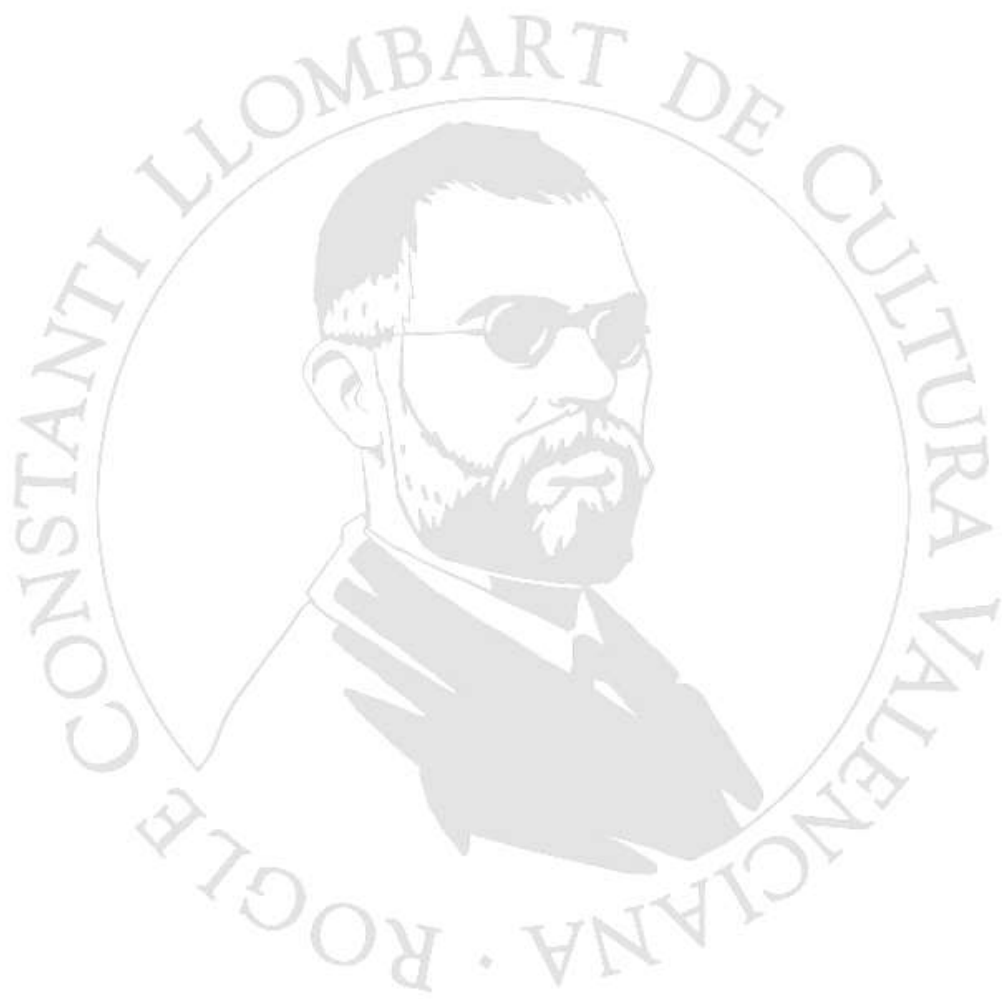
B) Bens mobles, declarats individualment, com a coleccio o com a fondo de museus i colleccions museografiques.

C) Documents i obres bibliografiques, cinematografiques, fonografiques o audiovisuals, declarades individualment, com a coleccio o com a fondos d'archius i biblioteques.

D) Bens immaterials. Poden ser declarats d'interes cultural les activitats, creacions, coneiximents, practiques, usos i tecniques representatius de la cultura tradicional valenciana, aixina com aquelles manifestacions culturals que siguen expressio de les tradicions del poble valencià en les seues manifestacions musicals, artistiques o d'oci, i en especial aquelles que han segut objecte de transmissio oral i les que mantenen i potencien l'us del valencià. Igualment podran ser declarats d'interes cultural els bens immaterials de naturaea tecnologica que constituixquen manifestacions rellevants o fites de l'evolucio tecnologica de la Comunitat Valenciana.

La declaracio es fara per mig d'un decret del Consell, a proposta de la Conselleria competent en materia de cultura, sense perjuí de lo que dispon l'articul 6 de la Llei del Patrimoni Historic Espanyol respecte dels bens adscrits a servicis publics gestionats per l'Administracio de l'Estat o que formen part del patrimoni nacional.

No podra declarar-se d'interes cultural l'obra d'un autor viu si no es per mig de l'autorisacio expressa del seu propietari i del seu autor, exceptuant el cas de Bens Immaterials de Naturaea Tecnologica, sempre que haja transcorregut un determini de cinc anys des de la seua creacio, en relacio a la llegislacio vigent en materia de propietat intelectual.

II. El Patrimoni Mundial i la UNESCO

1. Orige

L'idea de crear un ent o un organisme que velara per la proteccio del patrimoni mundial a nivell internacional conecta directament en les preocupacions d'un moviment internacional que reclamava la preservacio dels llocs mes emblematics en els diferents paisos. Sorgi despuix de la Segona Guerra Mundial com a conseqüencia de les devastacions que sofri precisament el patrimoni per causa del conflicte belic. Aixina i tot haurien de passar unes decades per a que esta idea prenguera forma i es creara l'organisme encarregat de dita funcio.

Logotip

Seu mundial de la UNESCO (Paris)

La primera fita formal fon la **Convencio sobre el Patrimoni Mundial i Cultural** naixcuda de l'associacio de dos moviments: a) el que fea emphasis en els llocs culturals, i b) el que fea força en la conservacio de la naturalea. En un sol document s'associà el concepte de conservacio de la naturalea en el de preservacio dels bens culturals. La Conferencia General de l'Organisacio de les Nacions Unides per a l'Educacio, la Ciencia i la Cultura (UNESCO) l'aprovà el 16 de novembre de 1972.

L'aconteyiment que ho provocà fon l'efecte destructor que anava a tindre sobre els temples d'Abu Simbel i Filae la construccio de la presa d'Assuan en Egipte. La UNESCO inicià per este motiu una campanya per a la seua salvacio que conseguiria l'implicacio de diferents estats, els quals realisaren aportacions economicques per a dit fi.

Abu Simbel era el temple excavat en la roca en homenage a Ramses II i la seua dona Nefertari, al cult del propi Ramses i de les grans deïtats de l'Antic Egipte: Amon, Ra i Ptah. Fon desmuntat peça a peça i traslladat a un lloc elevat per a evitar la seua destruccio en la pujada de les aigües produida per la construccio de la presa.

Treball de desmuntatge del temple d'Abu Simbel

Temple d'Abu Simbel en el seu emplaçament actual

L'illa de File/Philae/Filae quedà sumergida baix les aigües embassades de la presa d'Assuan. Baix el patrocini de la UNESCO els temples, dedicats a Isis, foren desmuntats, traslladats i reconstruïts en l'illot proxí d'Agilkia, en el Nil.

Distribució dels Temples de Filae/File en l'illa d'Agilkia

Temple en l'illa d'Agilkia

2. Cronologia

Les fites més rellevants se resumixen en:

1959. La UNESCO organisa i llança la campanya per a la salvació d'Abu-Simbel i de Filae. Gojà d'un notable èxit i va supondre la recaudació de 80 milions de dòlars.
1962. La UNESCO presenta la seua Recomanació relativa a la protecció de la bellesa i caràcter dels llocs i paisatges.
1965. En una Conferència en la Casa Blanca es propugna la creació d'una **Fundació del Patrimoni Mundial** que estimulara la cooperació internacional per a protegir "les zones naturals i paisagístiques maravolloses del món i els llocs històrics per al present i per al futur de tota l'humanitat".
1966. La UNESCO llança una campanya per a salvar Venècia.
1968. L'Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalea (UICN) elabora una proposta similar a la de la Fundació del Patrimoni Mundial.
- 1972.** Les propostes de la Conferència de les Nacions Unides sobre Mig Ambient (Estocolm), i els treballs dels experts de la UICN, els del Consell Internacional de Monuments i Llocs (ICOMOS) i els de la UNESCO, se concreten en la **Convenció del Patrimoni Mundial Cultural i Natural** que la Conferència General de la UNESCO aprovà en París el 16 de novembre de 1972.
1978. S'inscriuen els primers 12 llocs en la Llista del Patrimoni Mundial: Catedral d'Aquisgran (Alemanya), Centre històric de Cracòvia (Polònia), Ciutat de San Francisco de Quito (Equador), Iglesies excavades en la roca de Labiela (Etiòpia), Illa de Gorée (Senegal),¹⁴ Illes Galapagos (Equador), Parc Nacional de Mesa Verde (USA), Parc Nacional de

Simien (Etiopia), Parc Nacional de Yellowstone (USA), Parc Nacional Nahanni (Canada), Mines de Sal de Wieliczka (Polonia) i Lloc historic nacional de L'Anse aux Meadows (França).

1992. Es celebra el **XX Aniversari de la Convencio del Patrimoni Mundial**, i es fa de la Convencio el primer instrument llegal internacional que reconeix i protegeix els paisages culturals.

Bandera en el logo de la Convencio

1994. S'aprova l'Estrategia Global per a una **Llista Representativa del Patrimoni Mundial**, en l'objecte de conseguir un millor equilibri regional i una major diversitat tematica en la Llista del Patrimoni Mundial. Ademes es propicia la candidatura de llocs en regions del mon insuficientment representats i especialment en aquelles categories que no estan encara plenament representades en la Llista.
1994. La UNESCO llança el Projecte sobre la participacio dels jovens en la preservacio i la promocio del Patrimoni Mundial i remarca l'importancia de l'educacio en este sentit.
2002. Per a commemorar el XXX Aniversari de la Convencio s'organiza en Venezia un Congr s Internacional baix el lema: "Patrimoni Mundial: una herencia compartida, una responsabilitat comuna". L'objectiu del mateix es afiançar lo fet per la Convencio i enfortir la cooperacio per a la conservacio del Patrimoni Mundial.
2002. Es firma la **Declaracio de Budapest sobre el Patrimoni Mundial**, que conclou en recolzar la conservacio a base de l'estrategia de les "**quatre C**": enfortir la **Credibilitat** de la Llista del Patrimoni Mundial; assegurar la **Conservacio** eficaç dels Bens Patrimoni Mundial; promoure mides d'enfortiment de **Capacitats**; i desenrollar la **Comunicacio** per a conscienciar al public.
2007. El Comite, en Christchurch (Nova Zelanda) afig la "quinta C", per "Comunitats"; reconeixent el fet de que Credibilitat, Conservacio, Capacitats i Comunicacio estan estretament relacionades en les **Comunitats locals**.

3. La missio de la UNESCO en relacio al Patrimoni Mundial

Diferents objectius marquen la labor de la UNESCO en relacio a la proteccio del patrimoni, a la seua catalogacio i a velar per la seua conservacio. En este sentit podem parlar de tres accions fonamentals:

- Promoure la firma de la Convencio de 1972 per part dels paisos i encorajar a la proteccio del seu patrimoni natural i cultural.

En setembre de 2012 els estats membres que havien ratificat la Convencio eren 190,¹⁵ <http://whc.unesco.org/en/statesparties/>. Estos Estats part, que s'agrupen en cinc arees o

regions, suponen en Africa 45 països, en Asia-Pacífic 43 i en els Estats Araps 19, Europa i America del Nord (inclou a Rússia, Estats del Caucas, Israel, Canadà i Estats Units) suponen un total de 51 i America Llatina i el Carib 32. D'ells, només 160 tenen reconegut algun lloc o bé Patrimoni de l'Humanitat, dels quals 759 són culturals, 193 naturals i 29 són mixts. Els béns, o llocs, també estan classificats per l'ubicació geogràfica dels estats membres dins de cinc zones geogràfiques com se comprova en la taula següent:

Distribució dels béns o llocs d'acord en les zones i la seua classificació					
Zona geogràfica	Natural	Cultural	Mixt	Total	%
Africa	35	47	4	86	9%
Estats Araps	4	67	2	73	8%
Asia-Pacífic	55	148	10	205	22%
Europa i America del Nord	59	393	10	462	48%
America Llatina i el Carib	35	90	3	128	13%

- Les zones geogràfiques o regions que delimita la UNESCO són conseqüència de donar major èmfasi a lo administratiu que no a les associacions geogràfiques. Per exemple, Israel, que està ubicat en Àsia, queda dins de la classificació com a part del grup "Europa i America del Nord"; així com l'Illa de Pasqua, localitzada en l'oceà Pacífic, és part de la regió d'America Llatina i del Carib, ja que és una illa que pertany a l'estat de Chile.
- Incitar als Estats Part de la Convenció a presentar llocs del seu territori per a ser inclosos en la Llista del Patrimoni Mundial.
- Promoure la Declaració de Budapest (28 de juny de 2002) que fou aprovada pel Comitè en la seua 26 sessió, i que convida a totes les parts associades, per mig d'objectius estratègics, a que es centren en encorajar als països a la conservació, promoció, conscienciament, educació... en el tema patrimonial.

4. La Convenció, el Comitè i la Llista (les Llistes)

a. La Convenció del Patrimoni Mundial, Cultural i Natural (1972)

La Convenció fou aprovada el 16 de novembre de 1972 per la Conferència General de l'Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), en la seua 17 reunió, celebrada en París del 17 d'octubre al 21 de novembre de 1972.

▪ Estructura legal

L'estructura legal de la Convenció consta d'un a modo de preàmbul -en diferents considerants que es referixen fonamentalment a estimular la salvaguarda i la protecció i a garantir la pervivència de béns i llocs d'interès/valor excepcional, així com a identificar-los-, a més d'un total de 38 articles, agrupats en vuit títols que donen corpus a la dita Convenció. Eixos títols o grans apartats són:

I. Definicions del patrimoni cultural i natural

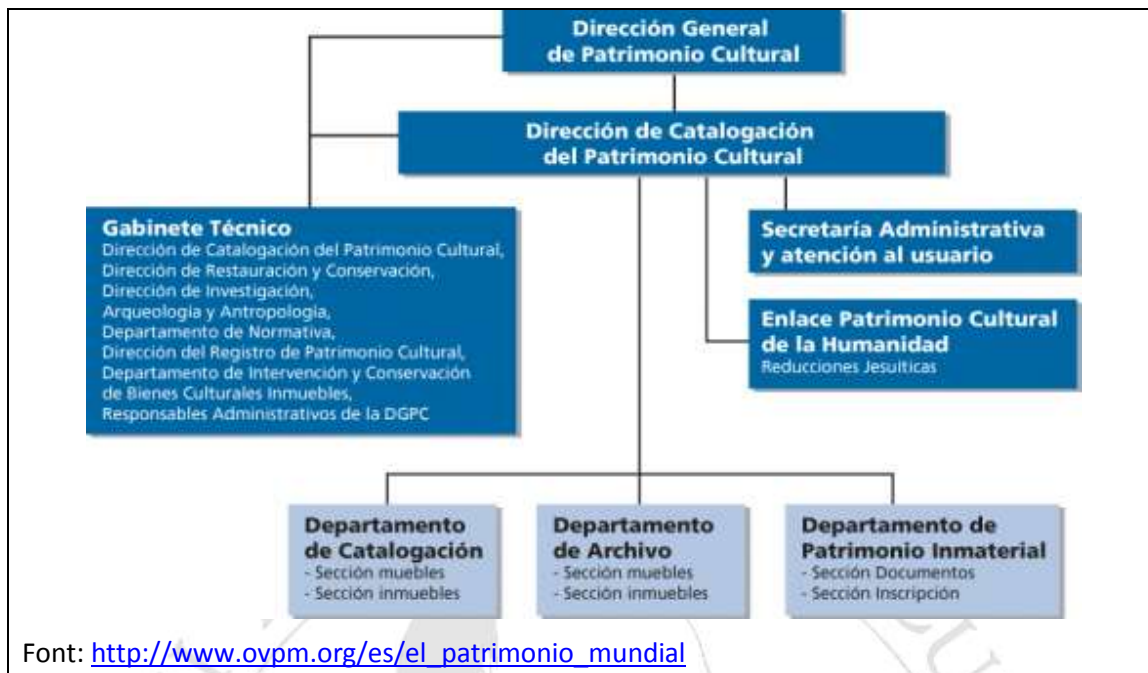

Logotip del Patrimoni Mundial

- II. Proteccio nacional i proteccio internacional del patrimoni cultural i natural
- III. Comitè intergovernamental de proteccio del patrimoni mundial cultural i natural
- IV. Fondo de proteccio del patrimoni mundial cultural i natural
- V. Condicions i modalitats de l'assistencia internacional
- VI. Programes educatius
- VII. Informes
- VIII. Clausules finals

Esquema de la Direccio General del Patrimoni Cultural

▪ Lo que entén la Convenció per Patrimoni. Definicions

Es considerarà “patrimoni cultural”:

- Els monuments: obres arquitectòniques, d’escultura o de pintura monumentals, elements o estructures de caracter arqueològic, inscripcions, caveres i grups d’elements, que tinguen un Valor Universal Excepcional des del punt de vista de l’història, de l’art o de la ciència,
- Els conjunts: grups de construccions, aïllades o reunides, l’arquitectura de les quals, la seua unitat i l’integració en el paisatge els done un Valor Universal Excepcional des del punt de vista de l’història, de l’art o de la ciència,
- Els llocs: obres de l’home o unes atres obres conjuntes de l’home i la natura aixina com les zones, inclosos els llocs arqueològics que tinguen un Valor Universal Excepcional des del punt de vista històric, estètic o antropològic.

Es considerarà “patrimoni natural”:

- Els monuments naturals constituïts per formacions físiques i biològiques o per grups d’estes formacions que tinguen un Valor Universal Excepcional des del punt de vista estètic o científic.
- Les formacions geològiques i fisiogràfiques i les zones estrictament delimitades que constituïxquen l’habitat d’espècies, animals i vegetals, amenaçades, que tinguen un Valor Universal Excepcional des del punt de vista estètic o científic.
- Els llocs naturals o les zones naturals estrictament delimitades, que tinguen un Valor Universal Excepcional des del punt de vista de la ciència, de la conservació o de la bellesa natural.

La ventaja que supón d’adherir-se a la Convenció del Patrimoni Mundial es la de pertanyer a una comunitat internacional que aprecia i s’interessa pels bens de valor universal que presenten un conjunt d’exemples excepcionals de diversitat cultural i de riquesa natural.

▪ **Alguns dels principis en els que se sustenta**

- Cada Estat Part té la competència d'identificar i delimitar els diversos bens situats en el seu territori.
- Respecta la sobereïnia nacional, però existix el principi de col·laboració internacional.
- Se crea el Comitè del Patrimoni Mundial, compost per 15 Estats Parts, elegits per tots els Estats Part, i que és l'òrgan encarregat de gestionar i aplicar la Convenció, el qual es podrà recolzar en uns altres organismes consultius i inclús crear-ne si ho estima oportu.

▪ **Principals funcions que se li atribueixen:**

- Li competeix la creació de la Llista del Patrimoni Mundial i la seua revisió.
- Estableix la Llista del Patrimoni Mundial en Perill, i estimarà les possibilitats d'intervenció per a la conservació dels bens amenaçats per perills greus i concrets.
- Defineix i estableix els criteris base per a l'inscripció d'un bé com a patrimoni cultural i natural. (Vore Criteris en el punt II. 4. e).
- Rep i estudia les peticions d'assistència internacional, inclús aquelles que suponguen l'identificació d'un bé o lloc.
- Regula i manté al dia les llistes ans indicades.
- Creació d'un fons per a la protecció del Patrimoni Cultural i Natural Mundial, en base a aportacions obligatòries i voluntàries dels Estats Part, donacions, rendes, provinents de vendes de materials editats, etc.
- Regula les condicions i modalitats d'assistència internacional, que van des de la realització d'estudis, oferiments de servicis d'experts, formació, suministrament d'equips, préstams a interès reduït o sense ell...
- Desenvolupament de programes informatius i educatius.
- Defineix les classes de llocs naturals o culturals que poden ser considerats per a la seua inscripció en la Llista del Patrimoni Mundial.
- Fixa el deure dels Estats Part respecte a l'identificació de possibles llocs o bens de Patrimoni Mundial (P.M.) situats en el seu territori, i defineix el paper que els correspon en la seua protecció i preservació, sol·licitant el compromís de protegir el seu patrimoni nacional.
- Explica com s'ha d'utilitzar i administrar el **Fons del Patrimoni Mundial** (creat en 1972 en la finalitat de prestar assistència als Estats Part en l'identificació, preservació i promoció dels llocs del Patrimoni Mundial). Els recursos provenen de contribucions obligatòries (el 1 %) i voluntàries dels Estats Part, més les procedents d'unes altres aportacions voluntàries, les derivades de publicacions, de projectes de cooperació i de donacions particulars.
- Estipula l'obligació dels Estats Part de presentar al Comitè del P.M. informes periòdics sobre l'estat de conservació dels seus bens P.M.
- Incita als Estats Part a fomentar en la població l'apreci pels bens del Patrimoni Mundial i a incrementar la seua protecció per mitjà de programes d'educació i formació.

b. El Comitè del Patrimoni Mundial

El Comitè depèn en la seua organització de les funcions que li marca la Convenció del P.M., a l'hora que és el responsable de l'aplicació de la Convenció del P.M. Es reuneix una vegada a l'any i està compost per 21 Estats Part, elegits per l'Assemblea General dels Estats Part per a un període màxim de sis anys.

Les funcions i/o missions que li corresponen al Comitè són:

- Decidix sobre els recursos del Fondo del Patrimoni Mundial i assigna l'assistència financera.
- Adopta la decisió final respecte als bens que s'accepten per a inscriure'ls en la Llista del Patrimoni Mundial.
- Decidix si un be deu ser inscrit o retirat de la Llista del Patrimoni Mundial en Perill.

Membres del Comitè del Patrimoni de l'Humanitat (2013)			
 Alemanya	 Argèlia	 Cambòya	 Colòmbia
 Estonia	 Etiòpia	 França	 Índia
 Irak	 Japo	 Catar	 Mèxic
 Emirats Àrabs Units	 Malàsia	 Malí	 Senegal
 Sèrbia	 Rússia	 Sudafrica	 Suïssa
 Tailàndia			

c. La Llista del Patrimoni Mundial

La Llista és el conjunt de bens declarats Patrimoni de l'Humanitat. No es estanca i un be pot deixar de formar part de la mateixa, per la qual cosa correspon als gestors del lloc i a les autoritats competents seguir treballant en la gestió, la supervisió, i sobretot la preservació del be P.M., a més de la corresponent difusió.

La Llista inclou tots els bens, siguin de la tipologia que siguin, distingint entre culturals, naturals o mixts. En ella es detalla informació sobre l'any de la declaració, el nom del be, país, àrea geogràfica o regió, si es tracta de be cultural, natural o mixt i un número d'identificació.

Se pot consultar la Llista del Patrimoni Mundial en:

http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=45692&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

d. Patrimoni Mundial Immaterial i Patrimoni en Perill

L'any 2001 s'inicià una altra llista, la de les **Obres Mestres del Patrimoni Oral i Intangible de l'Humanitat**, per a arreplegar els patrimonis culturals immaterials que no contemplava la Llista del P.M., i que la UNESCO i els Estats Part consideraven rellevants i que requerien mesures de salvaguarda per a assegurar la seua transmissió.

En 2008 començà un programa per a garantir la protecció d'estos bens i se creà la **Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de l'Humanitat**, a la qual s'incorporaren els 90 bens que ya havien segut considerats Obres Mestres.

Logotip del Patrimoni Cultural Immaterial

La Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de l'Humanitat ha anat incorporant

expressions a les 90 primeres ja mencionades, i des de 2009 a 2012 s'ha incrementat en 168 mes, fins a supondre'n un total de 258 elements.

Se pot consultar la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial en:

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?pg=00011>

http://es.wikipedia.org/wiki/Anexo:Lista_Representativa_del_Patrimonio_Cultural_Inmaterial_de_la_Humanidad

En una altra llista, la **Llista del Patrimoni Mundial en Perill**, s'arrepleguen aquells bens que, formant part de la Llista del Patrimoni Mundial, per circumstancies, normalment per l'intervenció de l'home, estan en perill de desaparició. L'inclusió d'un element en la Llista de Patrimoni en Perill és important perquè sol anar aparellat d'estudis per a la defensa de l'àmbit o del monument, a l'hora que suponen una crida mundial sobre el problema. Com a exemple, l'inclusió del Minaret i recials arqueològiques de Jam (Afganistan) s'ha degut a "els saquejos de les troballes arqueològiques i al precari estat de conservació en el que es troba el minaret, causat per l'erosió, l'infiltració d'aigua i les inundacions causades pels rius Hari i Jam. També està amenaçat pels terrèmots que sacsen la regió en freqüència. La torre ha començat a decantar-se, però s'estan realitzant obres d'estabilització". (Més informació en: http://es.wikipedia.org/wiki/Minarete_de_Jam)

Minaret de Jam (Afganistan)

Detall

Se pot consultar la Llista del Patrimoni Mundial en Perill en:

<http://www.salvarpatrimonio.org/patrimonio-mundial/lista-patrimonio-mundial-peligro-unesco.html>

http://es.wikipedia.org/wiki/Lista_del_Patrimonio_de_la_Humanidad_en_peligro

Totes aquestes llistes es complementen en un Registre de millors pràctiques de salvaguarda, que entre 2009 i 2012 seleccionà 10 programes, projectes i activitats.

e. El procés de nominació i d'inscripció

Només els països que han firmat la Convenció del Patrimoni Mundial, comproment-se a protegir el seu patrimoni cultural i natural, poden presentar propostes de candidatura de 21

bens en el seu territori per a ser considerats per a la seua inclusio en la Llista del Patrimoni Mundial de la UNESCO.

▪ La Llista provisional

El primer pas que ha de fer un país es confeccionar un "inventari" dels llocs del patrimoni cultural i natural situats dins de les seues fronteres. Este "inventari" es coneix com **la Llista Indicativa** i oferix el conjunt de bens que un Estat Part te intencio de propondre per a la seua inclusio en dita Llista en els proxims cinc a deu anys i que podra actualisar en qualsevol moment. Es un pas important, puix el Comite del Patrimoni Mundial no pot considerar una proposta per a la seua inscripcio en la Llista del Patrimoni Mundial, si el be no figura en la Llista Indicativa de l'Estat Part.

▪ L'Expedient de Nominacio

Despuix de la preparacio d'una Llista Indicativa i de seleccionar llocs a partir d'ella, un Estat Part pot planificar en quin moment presentar una proposta d'inscripcio. El Centre del Patrimoni Mundial oferix assessorament i assistencia als Estats Part en la preparacio d'est expedient, que deu ser lo mes exhaustiu possible, assegurant-se que conté la documentacio necessaria, mapes inclosos. La candidatura es somet al Centre del Patrimoni Mundial per al seu examen i per a comprovar que està completa. Una vegada que l'expedient està complet el Centre del Patrimoni Mundial el transmet als Organismes Consultius per a la seua evaluacio.

▪ Els Organismes Consultius

Els bens proposts per a una inscripcio s'evaluen de manera independent per dos organismes consultius establits per la Convencio del Patrimoni Mundial: el Consell Internacional de Monuments i Llocs (ICOMOS) i l'Unio Mundial per a la Naturalea (UICN), els quals presenten al Comite del Patrimoni Mundial les evaluaciones dels bens culturals i naturals proposts. El tercer organisme consultiu es el Centre Internacional d'Estudis per a la Conservacio i Restauracio de Bens Culturals (ICCROM), una organizacio intergovernamental que proporciona al Comite l'assessorament d'experts en conservacio de bens culturals, aixina com sobre les activitats de formacio.

▪ El Comite del Patrimoni Mundial

Quan un be ya ha segut propost i evaluat, correspon al Comite Intergovernamental del Patrimoni Mundial adoptar la decisio final sobre la seua inscripcio. Una vegada a l'any, el Comite es reunit per a decidir quins bens seran inscrits en la Llista del Patrimoni Mundial. Tambe pot ajornar la seua decisio i solicitar mes informacio complementaria sobre els llocs o bens.

▪ Els criteris per a la seleccio

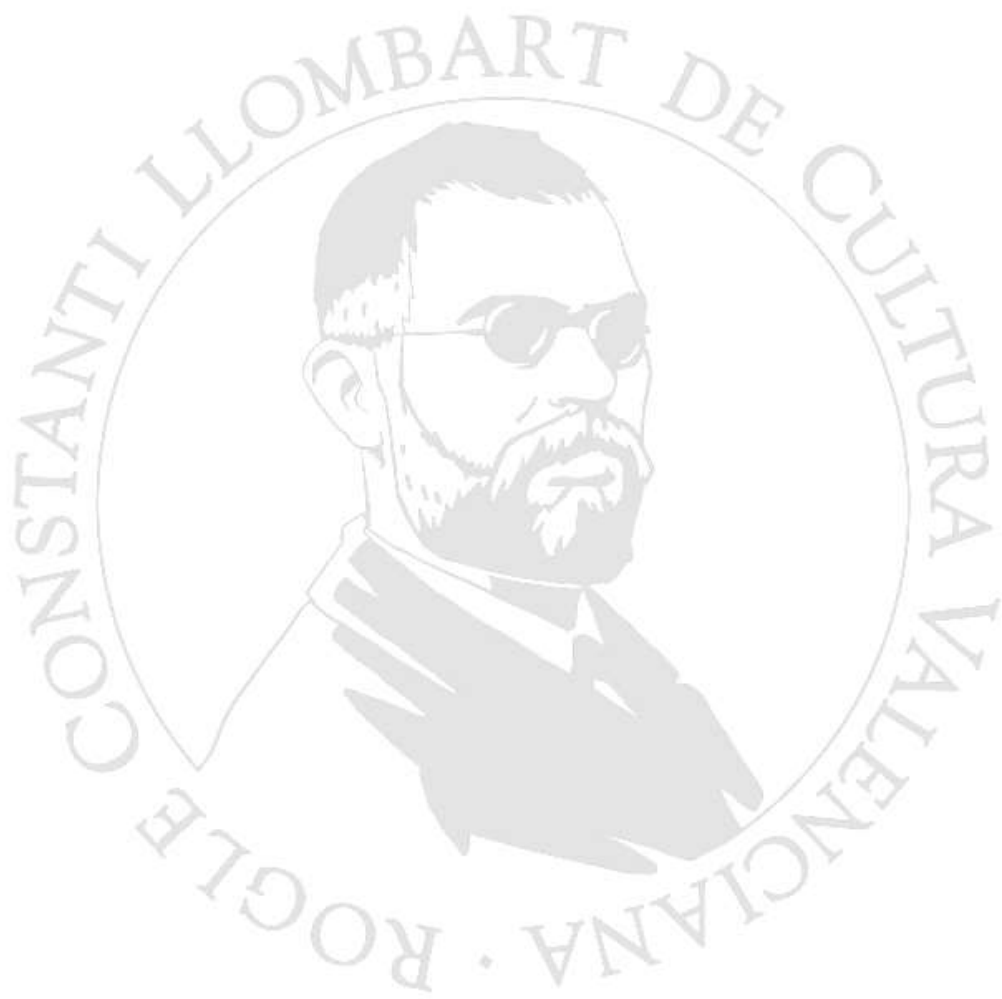
Per a ser inclosos en la Llista del Patrimoni Mundial, els bens han de tindre un valor universal excepcional i satisfer almenys un dels deu **criteris de seleccio**. Estos criteris s'expliquen en les **Directrius practiques sobre l'Aplicacio de la Convencio del Patrimoni Mundial** que, ademes del text de la Convencio, es la principal ferramenta de treball en tot lo referit al Patrimoni Mundial. Els criteris se revisen periodicament pel Comite a fi de reflectir l'evolucio del propi concepte de Patrimoni Mundial.

Fins a la fi de 2004, els bens del Patrimoni Mundial eren seleccionats sobre la base de sis criteris culturals i quatre naturals. En l'adopció en 2006 de la revisió de les Directrius pràctiques sobre l'aplicació de la Convenció del Patrimoni Mundial, s'han juntat en un conjunt únic de **deu criteris**, que són els següents:

- (I)** Representar una obra d'art del geni creador humà;
- (II)** Testimoniar un intercanvi d'influències considerable, durant un període concret o en un àrea cultural determinada, en els àmbits de l'arquitectura o la tecnologia, les arts monumentals, la planificació urbana o la creació de paisatges;
- (III)** Aportar un testimoni únic, o almenys excepcional, sobre una tradició cultural o una civilització viva o desapareguda;
- (IV)** Constituir un exemple eminentment representatiu d'una classe de construcció o de conjunt arquitectònic o tecnològic, o de paisatge que il·lustre un o diversos períodes significatius de l'història humana;
- (V)** Ser un exemple eminent de formes tradicionals d'assentament humà o d'utilització tradicional de les terres o de la mar, representatives d'una cultura (o de cultures), o de l'interacció entre l'home i el seu entorn natural, especialment quan són vulnerables degut a mutacions irreversibles;
- (VI)** Estar directa o materialment associat en aconteniments o tradicions vives, en idees, creences o obres artístiques i literàries que tinguen un significat universal excepcional. (El Comitè considera que este criteri deuria ser utilitzat preferiblement de manera concomitant en uns altres criteris);
- (VII)** Representar fenòmens naturals o àrees de bellesa natural i importància estètica excepcionals;
- (VIII)** Ser exemples eminentment representatius de les grans fases de l'història de la terra, inclos el testimoni de la vida, de processos geològics en curs en l'evolució de les formes terrestres o d'elements geomorfològics o fisiogràfics de molta significació;
- (IX)** Ser exemples eminentment representatius de processos ecològics i biològics en curs en l'evolució i el desenvolupament dels ecosistemes i en les comunitats de plantes i animals, terrestres, aquàtics, costers i marins;
- (X)** Contindre els hàbitats naturals més representatius i més importants per a la conservació *in situ* de la diversitat biològica, compresos aquells en els que sobreviuen espècies amenaçades que tenen un valor universal excepcional des del punt de vista de la ciència o de la conservació.

La protecció, la gestió, l'autenticitat i l'integritat dels bens constitueixen també condicions importants.

Desde 1992 els exemples representatius d'interaccions entre l'home i el seu entorn natural han segut reconeguts com a paisatges culturals.

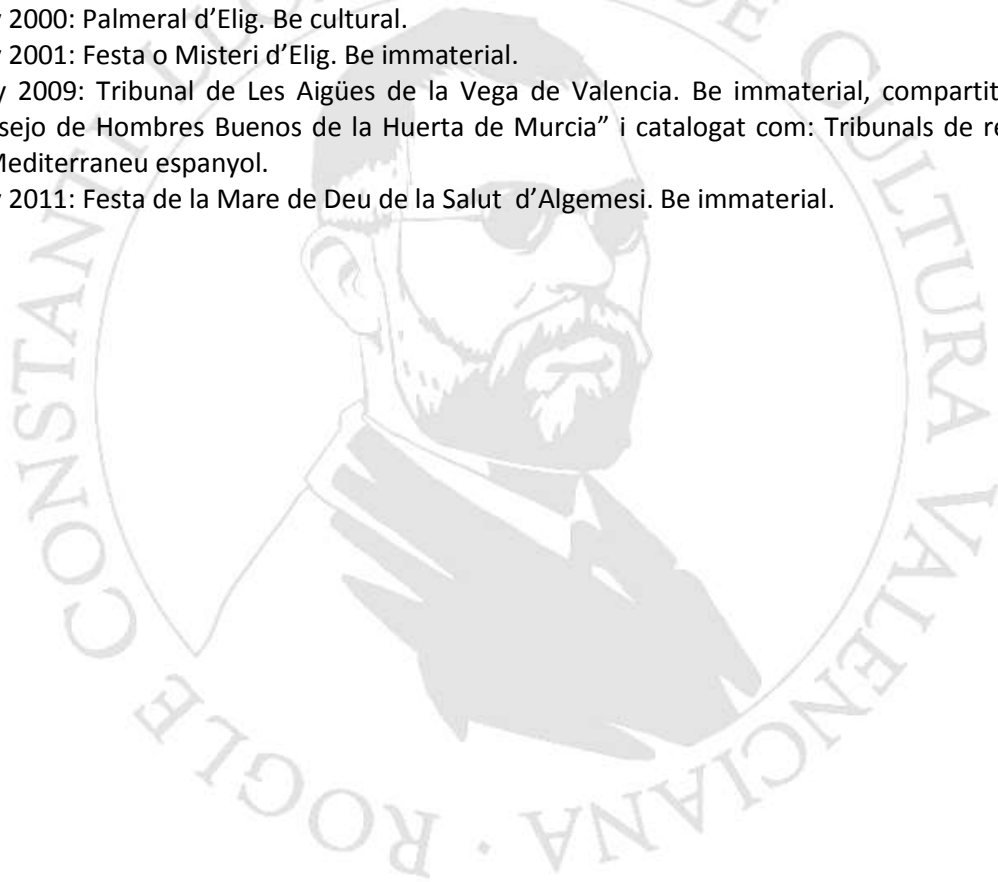

III. Els bens i llocs valencians Patrimoni Mundial de l'Humanitat

La Llista del Patrimoni Mundial de l'any 2013 consta d'un total de 981 elements, dels quals 759 son culturals, 193 naturals i 29 mixts distribuïts en 160 països. L'Estat espanyol, en 44 bens en total: 39 culturals, 3 naturals, 2 mixts, es actualment el segon país en major numero de bens declarats, per darrere d'Italia. Ad estos s'han d'afegir els que integren la Llista del Patrimoni Cultural Immaterial, que conté 258 elements, dels que 11 son espanyols.

En el Regne de Valencia els bens que han obtingut esta declaracio per la UNESCO son els següents:

- Any 1996: La Llonja de la Seda de Valencia. Be cultural.
- Any 1998: Localisacions d'Art Rupestre. Be cultural, compartit en uns atres territoris i catalogat com: Art Rupestre de l'Arc Mediterraneu de la Peninsula Iberica.
- Any 2000: Palmeral d'Elig. Be cultural.
- Any 2001: Festa o Misteri d'Elig. Be immaterial.
- Any 2009: Tribunal de Les Aigües de la Vega de Valencia. Be immaterial, compartit en el "Consejo de Hombres Buenos de la Huerta de Murcia" i catalogat com: Tribunals de regants del Mediterraneu espanyol.
- Any 2011: Festa de la Mare de Deu de la Salut d'Algemesi. Be immaterial.

Els bens i llocs valencians Patrimoni Mundial de l'Humanitat

1. La Llonja de la Seda de la ciutat de Valencia. Be cutural. 1996

La Llonja de la Seda, o Llonja dels Mercaders, es un dels edificis mes emblematics de la ciutat de Valencia, simbol de la prosperitat economica i comercial que alcançà el Cap i Casal durant els segles XIV i XV. Es una construccio representativa de l'arquitectura gotica civil europea, i una mostra d'eixe desenrroll social i del prestigi obtingut per la burgesia valenciana en aquella epoca.

Es troba situada en el centre de la ciutat, en el conegut com a Barri del Mercat, ubicacio de la principal area comercial urbana de l'epoca, i en front del temple de Sant Joan del Mercat (conegut tambe com dels Sants Joans).

El terme llonja prové de la veu italiana *loggia* que significa portic -edifici porticat-, lloc a on es reunien els mercaders per a fer les seues transaccions, a l'hora que es mantenien al resguart de les inclemencies de l'orage.

La Llonja de la Seda o dels Mercaders

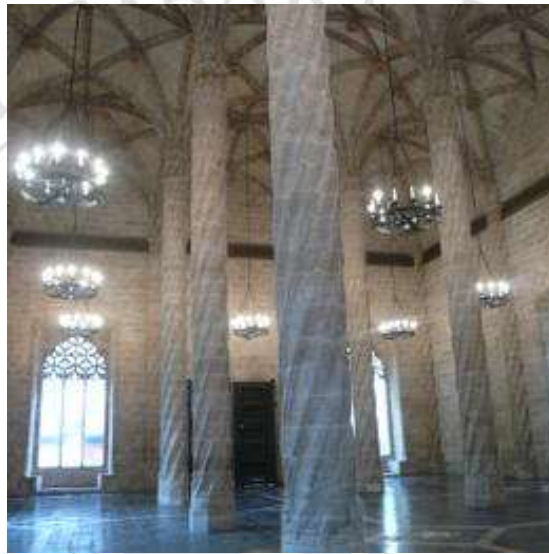
La construccio es obra de Pere Compte, "molt sabut en l'art de la pedra", pedrapiquer i mestre d'obres molt acreditat per la seua pericia, constatada en les diferents obres ya realisades per ell, especialment en la prolongacio de la Seu Valentina, en la construccio de les Torres de Quart, en l'intervencio en el Palau de la Generalitat, etc. Uns dels atres grans artifexs que participaren en la contruccio de l'edifici foren Joan Yvarra i Joan Corbera, tots els quals tardaran nomes 15 anys en construir-lo (1482-1548). Aixina quedà constatat en la llegenda llatina, a modo de filacteria, que pega la volta a la Sala de Contractacio:

"Inclita domus sum, annis aedificate quindecim gustate et videte concives quoniam bona est negociacio que non agit dolum in lingua quae iurat proximo et non deceptit quae pecuniam non dedit ad usuram eius mercatores sic de gens diviciis redundabit et tandem vita fruetur eterna".

O lo que es lo mateix:

“Casa famosa soc, en quize anys construïda. Compatriçis, comproveu i mireu que bo es el comerç que no comporta frau en la paraula, que jurara al proxim i no li falta, que no dona els seus diners en usura. El mercader que aixina faça rebosarà de riqueses i despuix gojarà de la vida eterna”.

L'edifici consta de diferents dependències, destacant el Salo Columnari –la mejestuosa Sala de Contractacio-, la capella –actualment lloc de transit entre el Salo Columnari i l'edifici contigu del Consolat de Mar–, el torrello i el pati. Destaquen elements arquitectonics com l'escala volada de caragol que conecta en el terrat de l'edifici, les diferents portes d'accés, els grans finestrals que donen llum a l'interior, o les mateixes gorgones, que conformen, junt en unes altres escultures i baixosrelleus, un esquema simbolic i iconografic que comporta una llectura en un alt valor pedagogic -especialment per la societat contemporanea de la construccio-.

Sala de Contractacio o Salo Columnari

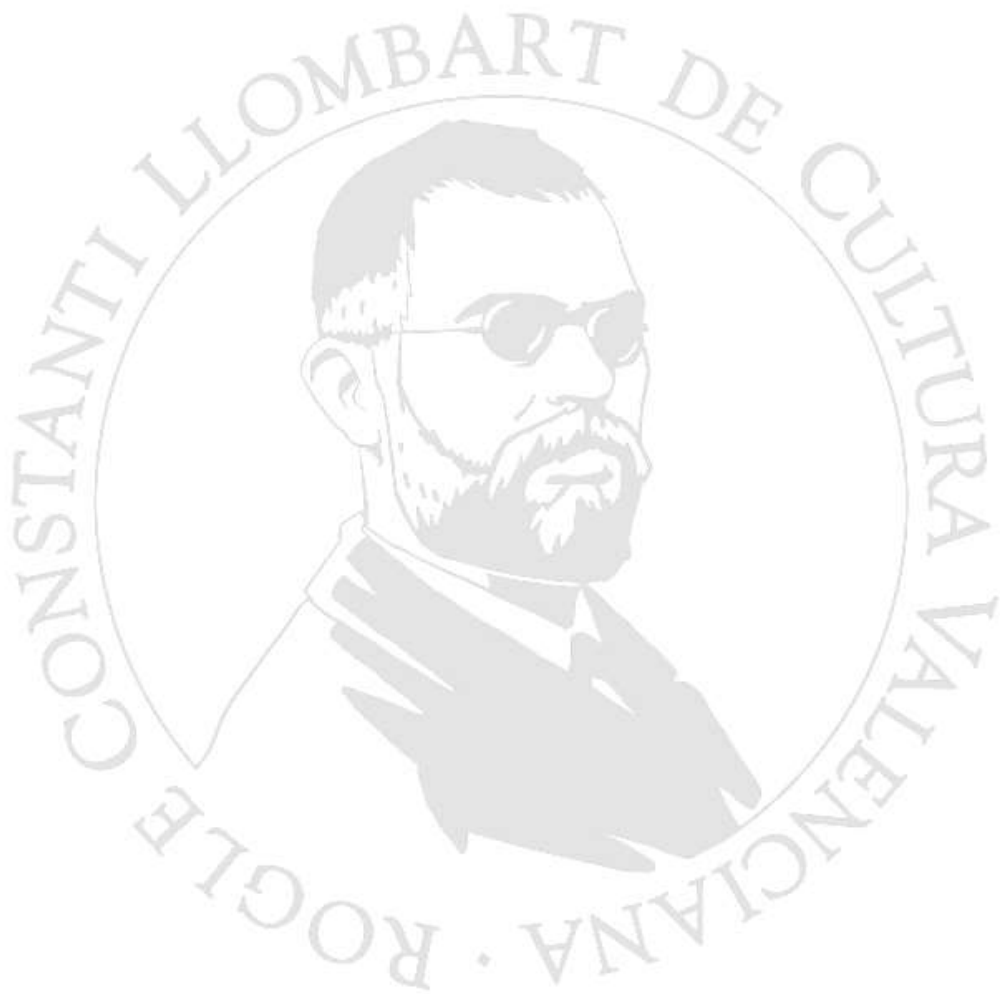
Pati dels tarongers

Escut de la Ciutat de Valencia

Sobre la Llonja son molts els estudis realitzats, inclús sobre aspectes tan específics com la seua

iconografia, per tant ad ells es necessari recórrer per a ampliar més informació sobre un edifici únic que ha mereixcut el reconeiximent de Be Patrimoni Cultural de l'Humanitat en 1996.

2. Localisacions d'Art Rupestre. Be cultural. 1998

El conjunt de representacions artístiques aparegudes en els jaciments prehistòrics que es localitzen des dels Pirineus fins a Granada, s'ha catalogat com a Art Rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica.

En són nombrosos els gravats i les pintures rupestres que constitueixen el testimoni de les mostres de la creativitat de l'home primitiu i que són catalogades com a art prehistòric, en este cas com a Art Llevantí o Art Rupestre Llevantí. Este model d'art es desenvolupà entre el Neolític i l'Edat del Coure (entre el 10.000 i el 4.000 a.C.). Dites manifestacions es troben en coves i en abrics situats a l'aire lliure. Normalment els dibuixos solen ser motius figuratius, en color roig, negre i blanc, realitzats damunt de mineral calcareu. Una altra de les característiques, tal volta la més significativa, és l'estil esquemàtic de les figures i la seua representació en moviment, formant escenes que traslladen episodis del viure quotidià, de caça, de guerra, danses rituals, etc.

Recolector de mel. Una de les escenes més interessants puix constitueix una prova de l'existència d'una societat recolectora, ademés de caçadora. Cova de l'Aranya. Bicorp.

El criteri que va aplicar este organisme per a aprovar la candidatura i incloure-la en la Llista de Bens Patrimoni de l'Humanitat, en 1998, fon que "el corpus del període prehistòric de les pintures rupestres de l'Arc Mediterrani de l'Est de la Península Ibèrica, conforma el conjunt més gran de pintures rupestres de tota Europa i constitueix una imatge excepcional de la vida humana en un període de l'evolució cultural de l'humanitat".

Les comunitats implicades son Arago, Catalunya, Castella-La Mancha, Murcia, Regne de Valencia i Andalusia, i en son 727 els jaciments registrats en els quals es troba alguna representacio figurativa.

En el Regne de Valencia en son molts els jaciments que conformen este conjunt. Com a una de les mostres del Paleolitic mes importants de tota la Peninsula tenim la de la Cova del Parpalló situada en el Montduver, en un parage natural incomparable de la comarca de La Safor (Gandia).

Cova de El Parpalló

Plaqueta gavada

Un altre dels emplaçaments es el del Barranc de la Valltorta en el terme municipal de Tirig (Alt Maestrat). Supon una concentracio excepcional de mostres d'este art, conceptuat com a rupestre llevanti. Fins a 21 abrics acullen estes mostres d'art prehistoric. Es tan ric i important el jaciment que ha generat l'existencia *in situ* d'un complex museístic que alberga un laboratori, biblioteca, almagasen, sales d'exposicions permanents i temporals i aula didactica, ademés de ser el punt de partida per a les visites guiades.

Barranc de la Valltorta

Santuari del Pla de Petracos

Mereix ser destacat també el Pla de Petracos, un dels millors jaciments europeus representatius del conegut com a Art Macroesquemàtic. Es tracta d'un conjunt d'abrics i coves que formen el nomenat com a Santuari del Pla de Petracos, en el terme de Castell de Castells (La Marina), en el marge esquerre del Barranc de Malafi, dins d'un marc geogràfic delimitat pel mar i les serres d'Aitana, Mariola i Benicadell. Descobert en 1980 està compost per huit abrics, dels quals els hi ha que representen el nomenat Art Macroesquemàtic, manifestació vinculada al Neolític més antic, i uns altres que se corresponen en el conegut com a Art Llevantí, manifestació cronològicament posterior. La representació de la figura humana constitueix el tema central, destacant la figura de l'orant.

3. El Palmeral d'Elig. Be cultural. 2000

Este espai es el centre d'un sistema de regadiu orientat a l'horticultura intensiva que s'establí durant l'època islàmica. El llaurador andalusi il·licità sabe adaptar-se a les terres àrides, casi desertiques, i maximitzar l'aprofitament de les escasses aigües per mig de la plantació i gestió racional de les palmeres datileres; plantacions disposades a lo llarg de les seques formant una pantalla vegetal per a que generara un microclima que permetera el desenvolup de cultius associats.

Exponent dels tradicionals paisatges de regadiu valencians, paisatges d'horta, el Palmeral resumix una fonda i rica història dels usos i cultius tradicionals d'estes terres. Es en este context a on adquireix el seu caràcter cultural únic aixina com el seu valor universal.

Riu Vinalopo al seu pas per Elig, flanquejat de palmeres

El Pla General d'Ordenació Urbana d'Elig de 1997 registrà en detall els límits de totes les plantacions de palmeres existents en la ciutat, una superfície global de 507,4 Ha. Esta extensió comprèn dos categories diferents de palmeral: 358,5 Ha de palmeral dispers, i les restants, de palmeral urba.

Basilica de Santa Maria darrere d'un hort de palmeres

Les plantacions de palmeres disperses estant presents a lo llarc i ample del tradicional paisatge de regadiu que encara conserva les funcions agrícoles que donaren lloc a l'orige del Palmeral, en el terme municipal.

El palmeral urba es una massa compacta de plantacions de palmeres que rodeja completament lo que fon la ciutat islamica i la Vila Murada migeval. Els seus llimits se troben clarament definits per carrers i carreteres i, a pesar del canvi en els usos de la terra, les palmeres han segut preservades i formen part de la ciutat com un gran i pintoresc jardí urba.

Fa mes d'un segle que els canvis economics començaren a transformar estos horts de palmeres, els quals s'han vist afectats pel creiximent de la ciutat i pel desenroll de noves infraestructures, canvis d'usos de les terres, etc. El compromís popular, artífex de la continuïtat de les palmeres que caracterisen el tradicional paisatge ilicita, ha permes que este espai puga continuar sent un testimoni viu d'una civilisacio i d'una epoca.

Esta característica, juntament en la de constituir una obra mestra, testimoni sobreixent de paisatge agrari d'una etapa significativa de l'història de l'humanitat, eixemple representatiu de l'ús huma tradicional de la terra, d'intercanvi de valors humans i desenroll tecnologic i mostra de tradicions vives de significacio universal son els elements que van motivar, l'any 2000, el seu reconeiximent per la UNESCO de Be Cultural Patrimoni de l'Humanitat, en el nom de Palmeral d'Elig.

Mostra de la gran importancia del palmeral i de la seua significacio, ans d'haver contat en el reconeiximent de Patrimoni, es que constituirà motiu d'inspiracio per al gran Sorolla, i sera una de les estampes que configuren el conjunt de pintures "Visions de Espanya", en el que es decoraria la Biblioteca de la Hispanic Society of America en Nova York.

El Palmeral d'Elig. Joaquim Sorolla

4. La Festa o Misteri d'Elig. Be immaterial. 2001

La Festa o Misteri d'Elig es un drama sacro-liric sobre la mort, l'assuncio i la coronacio de la Mare de Deu que es celebra tots els anys en la ciutat d'Elig el 14 i 15 d'agost -la Vespra i la Festa-.

Moment de la representacio en que l'angel, que baixa en la magrana, anuncia a Maria el seu transit

La representacio, que s'emmarca en les escenificacions d'este caracter del teatre migeval, segueix interpretant-se en l'interior de la Basilica de Santa Maria, constituint actualment l'unica peça que queda d'estes caracteristiques que se segueix representant en l'interior d'un temple religios, quedant dispensada de la prohibicio establida en el Concili de Trento. La Festa te certa presència en els carrers del nucleu antic en algun acte com *La Roà*. La posada en escena no ha tingut interrupcio des de mijans del segle XV.

El Misteri s'escenifica en dos actes, la Vespra i la Festa. El primer, La Vespra, narra la reunió dels apostols a l'entorn de la Mare de Deu, ja en el seu llit de mort, i l'obit d'Esta. Posteriorment i ja fora de la Basilica tindran lloc la processó nocturna, en centenars de participants portant ciris, la processó del mati i la processó funebre de la vesprada, que transcorren pels carrers de la ciutat, donant pas al segon acte, La Festa. En este s'escenifiquen el soterrar, l'assuncio i la coronacio.

L'interpretacio en l'interior del temple es fa a dos nivells, "terrenal", escena horizontal, i "celestial", escena vertical. En la mija taronja o cupula, coberta en un llenç que simula el cel, per mig de diferents mecanismes se fan els efectes especials del descens i l'ascencio als cels dels angels, de la Trinitat i de la Mare de Deu. L'interpretacio, cantada en llengua valenciana, de les diferents escenes està a carrec dels membres de la Capella del Misteri d'Elig.

Basilica de Santa Maria

Els preparatius d'esta festa duren tot l'any i en son mes de 300 els voluntaris que participen entre actors, cantants, directors d'escena, tramoyistes, costureres i intendants. Constituïx una de les tradicions mes intimament lligades a l'identitat cultural i llingüística del poble d'Elig i del conjunt del Poble Valencià.

Conta la tradició que la Festa té el seu origen en la miraculosa aparició, en la plaça, de l'imatge de la Mare de Deu dins d'una arca de fusta, junt a la qual es trobava el text de la Consuetud o llibre de la representació, baix la llegenda "Soc per a Elig". La troballa, coneguda com La Vinguda, s'atribuïx a Francesc Cantó, guardacostes que montava guardia en la plaça de Tamarit, en data 29 de desembre de 1370.

Moment de la coronació i ascensió al cel de la Mare de Deu

El Misteri d'Elig, protegit per diverses lleis de salvaguarda del patrimoni cultural, fou proclamat ja en l'any 1931 Monument Nacional, i en 2001 fou una de les primeres obres en obtenir la declaració per la UNESCO de Bé Inmaterial Patrimoni de l'Humanitat, reconeixent que La Festa constituïx un testimoni viu del teatre religiós europeu medieval i de la devoció a la Mare de Deu, genuïna senya d'identitat cultural il·licitana i del patrimoni valencià.

5. El Tribunal de les Aigües de la Vega de Valencia. Be immaterial. 2009

Conegut per la popular denominació de Tribunal de les Aigües, es una de les mes antigues institucions de justícia existents en Europa. Orgue consuetudinari i tradicional, es depositari d'una milenaria cultura solidaria i democratica de l'aigua. L'organissacio heretada data dels temps de Al-Andalus (segles IX-XIII), molt possiblement de l'epoca califal, pero perfeccionada des dels primers moments de la conquesta del Regne de Valencia pel rei En Jaume.

El Tribunal de les Aigües constituït, celebrant sessió, en la Porta dels Apostols de la Seu Valentina

El seu singular, senzill i perfecte funcionament, llunt de complicats protocols i formules juridiques, es un model de justícia que l'home de l'horta ha respectat en esta milenaria institucio, la qual ha sobreviscut a totes les reformes legislatives. Reconegut per totes les

Mapa de l'Horta de Valencia i canalissacio de les aigües del Turia

ideologies i en totes les epoques, ha resistit el pas dels temps fins l'actualitat. Les seues caracteristiques procesals son: l'oralitat, la concentracio, la rapidea, l'economia, la transparencia i l'imparcialitat. La seua integracio en el sistema judicial espanyol, en iguals garanties i valor juridic que qualsevol cort civil, s'explica per l'eficacia del seu funcionament.

L'escassea d'aigua per a rec en la fertil vega de Valencia posa de relleu la necessitat d'una sabia, equitativa i justa distribucio de la mateixa, que havia d'arribar a les

17.000 Ha de terra de regadiu, per mig d'un complex sistema de sequies mare, en els seus braços i filloles –sequiols i sequioletes- que prenen l'aigua del riu Turia. Ademes, l'organissacio dels recs necessitava d'una institucio que cuidara de l'administracio de l'aigua i de

l'observancia de les normes en que la sabiduria i l'experiencia de l'home de l'horta l'ha anat dotant.

El Tribunal de les Aigües de la Vega de Valencia te com a missio resoldre els conflictes per l'us de l'aigua de rec entre els llauradors, cuidar de la correcta distribucio de la mateixa i garantir el bon funcionament i us de les extenses rets de canals. Huit son les sequies mare que prenen aigua del riu Turia per mig dels seus assuts i sobre les que te jurisdiccio el Tribunal de les Aigües. Pel marge dret, les de Quart, Benacher i Faitanar, Mislata-Chirivella, Favara i Rovella; pel marge esquerre, les de Tormos, Mestalla i Rascanya. En jurisdiccio a banda tambe forma part de l'horta valenciana la Real Sequia de Moncada.

El Tribunal està format per llauradors, triats democraticament, un per cada sequia i en representacio de cada una de les Comunitats de Regants de les que formen part, huit en total, denominats sindics. Un d'ells es triat president per una duracio de temps indeterminada.

En la Porta dels Apostols de la Seu de Valencia, el Tribunal, en una doble funcio, judicial i administrativa, se reunit tots els dijous de l'any (excepte festius) a les 12:00 h del migdia per a celebrar les seues sessions publiques. La tradicional frase que pronuncia l'aguasil: "Denunciats de la sequia de..." obri el proces. Una atra expressio característica del proces es la que pronuncien els juges per a donar i llevar la paraula: "Parle voste" i "Calle voste". Les sentencies son acatades sense discussio pel respecte que posseix el Tribunal i el reconeiximent dels juges -homens bons-, persones honrades coneixedores dels usos i costums, i equanims en el seu procediment.

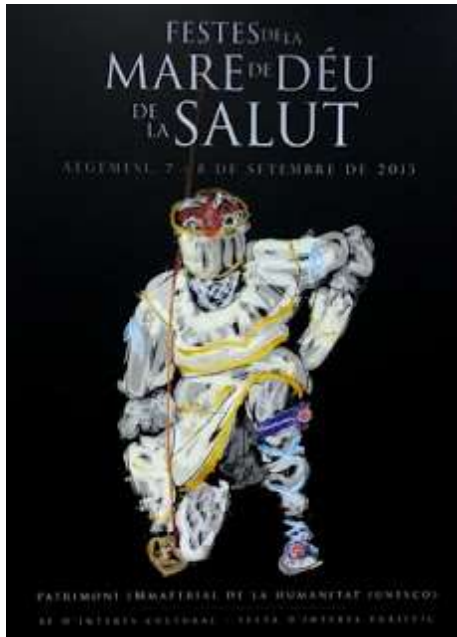

"El Tribunal de les Aigües de Valencia en 1800",
pintura de Bernat Ferrándiz i Badenes

El Tribunal de les Aigües de la Vega de Valencia, va presentar conjuntament en *El Consejo de Hombres Buenos de la Huerta de Murcia*, organisme de similars caracteristiques, candidatura per a formar part de la Llista de Bens Patrimoni de l'Humanitat, obtenint tal reconeiximent l'any 2009 com a Tribunals de Regants del Mediterraneu.

6. La Festa de la Mare de Deu de la Salut d'Algemesi. Be immaterial. 2011

Algemesi, poble de La Ribera Baixa, celebra tots els anys, els dies 7 i 8 de setembre, la festa de la Mare de Deu de la Salut, una manifestació religiosa-festiva que combina la part espiritual i devocional en elements del folclor, culturals i tradicions sorgides al seu entorn.

Cartell anunciador de les Festes de la Mare de Deu de la Salut

Imatge de la Mare de Deu de la Salut Patrona d'Algemesi

Es destaca el nombre de participants, fins a 1.400 persones; es pot dir que tot el poble intervé en les representacions teatrals, espectacles de dansa i concerts de música que s'organitzen en els quatre barris històrics de la ciutat: Valencia, La Montanya, Santa Barbara i La Capella.

El primer dels dies té lloc, per la vesprada, el cant de les vespres, interpretat pel cor i orquestra de la *Schola Cantorum*. Després al so del volteig de les campanes comença la primera de les processons d'esta festa, en un recorregut que va des de la Basilica Menor de Sant Jaume fins a la Capella de la Troballa; esta processó es la que es nomena de les Promeses i la componen: Els Misteris, escenes breus de teatre religiós fetes per nens, seguidament, i al compàs de la música de la dolçaina i el tabal, s'alça la Moixaranga (ball en el qual se fan torres humanes) i se ballen danses tradicionals (els Bastonets, la Carchofa, els Arquets i els Pastorets) s'interpreta el Bolero de les Llauredors i es dona pas a l'ancestral ball dels Tornejants. A l'endemà, en la processó del Mati, dos joves que representen al rei Jaume I i a la seua muller, Violant d'Hungria, formen part de la comitiva. En la tercera de les processons, la de la Volta Gran, la més llarga -dura més de sis hores- i solemne, que se realitza per la vesprada d'este mateix dia, se poden veure desfilar representacions de personatges bíblics de l'Antic i del Nou Testament, tots els balls, les moixaranges i, precedint l'anda de l'imatge, els Tornejants. Tots els ornaments, trages, accessoris són artesanals.

La Moixaranga en l'interior del temple, Basilica Menor de Sant Jaume Apostol d'Algemesi.

Esta festa religiosa, de fonda tradicio popular i cultural, s'ha consierat d'un valor incalculable per la seua continuïtat en el temps, transmesa de generacio en generacio -de pares a fills han passat les partitures musicals, els balls, les representacions teatrals, etc.-, la qual ya fon declarada pel Ministeri d'Industria, Turisme i Comerç en febrer de l'any 1977 Festa d'Interes Turistic Nacional.

Presentada la candidatura a la Llista de Bens Patrimoni de l'Humanitat, la Festa de la Mare de Deu de la Salut d'Algemesi va obtindre l'any 2011, pel seu "valor cultural, que passa de generacio en generacio", la declaracio com a Be Immaterial de l'Humanitat.

Webs d'interes

Direccio General de Cultura de la Generalitat Valenciana

<http://www.cult.gva.es/dgpa/index.html>

UNESCO

<http://www.unesco.org/new/es/>

- Convencio sobre la Proteccio del Patrimoni Mundial Cultural i Natural 1972

<http://portal.unesco.org/es/ev.php->

[URL_ID=13055&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=13055&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

- Llista del Patrimoni Mundial de l'Humnaitat. UNESCO (2013)

<http://whc.unesco.org/en/list>

La Llonja de Valencia (1996)

<http://whc.unesco.org/en/list/782> (Ficha UNESCO)

<http://213.229.136.60/lonja/app/acercade.aspx> (Informacio en pdf)

Art Rupestre de l'Arc Mediterraneu de la Peninsula Iberica (1998)

<http://whc.unesco.org/en/list/874> (Ficha UNESCO)

http://es.wikipedia.org/wiki/Arte_rupestre_del_arco_mediterr%C3%A1neo_de_la_Pen%C3%A9nsula_Ib%C3%A9rica (Informacio)

El Palmeral d'Elig (2000)

<http://www.cult.gva.es/palmeral/es.html> (informacio)

<http://www.visitelche.com/ecoturismo/parques-periurbanos/el-palmeral/> (informacio)

<http://whc.unesco.org/en/list/930> (Ficha UNESCO)

<http://www.cult.gva.es/palmeral/data/es01.html> (informacio i ilustracions)

<http://www.cult.gva.es/dgpa/Patrimoniomundial/palmeral.html> (informacio)

La Festa o Misteri d'Elig (2001)

<http://www.misteridelx.com/es/>

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?pg=00011&RL=00018> (Ficha UNESCO)

<http://www.visitelche.com/va/turisme-cultural/visitas/elche/otras-visitas/museo-de-la-festa-o-misteri-delx/> (Museus Elig)

<http://www.lafesta.com/> (molta informacio)

Tribunal de les Aigües de la Vega de Valencia i el "Consejo de Hombres Buenos de la Huerta de Murcia" (2009)

<http://www.tribunaldelasaguas.com/el%20tribunal2.html>

<http://www.consejodehombresbuenos.es/>

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?pg=00011&RL=00171> (Ficha UNESCO)

Festa de la Mare de Deu de la Salut d'Algemesi (2011)

<http://www.marededeudalgemesi.es/>

<http://www.museuvalenciadelafesta.com> (Museu de la Festa)

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=es&pg=00011&RL=00576> (Ficha UNESCO)

-Revista sobre la Festa/Processo de la Mare de Deu d'Algemesi

http://www.cult.gva.es/dgpa/Descargas/Revista/revista_castellano3/index.html

Bibliografia

L'informació d'este article ha seguit treta, en la seua major part, dels llocs web i pàgines que figuren mes amunt com a "Webs d'interés".

